

UKRAINA ERIOLUKORDADE RIIKLIKU TEENISTUSE JA PÄASTE VABATAHTLIKE KOOSTÖÖ ARENDAMINE

SEPTEMBER 2020
TALLINN

Käesolev publikatsioon on valminud Eesti Välisministeeriumi poolt rahastatava arengukoostööprojekti nr 58-2019-A „Sisejulgeoleku valdkonna reformide toetamine: vabatahtlike kaasamine Dnipro Päästeameti töösse“ raames. Projekti viisid ellu Sihtasutus Poliitikauuringute Keskuse Praxis koostöös Intelcom Est OÜ, Eesti Päästeameti ja Ukraina Dnipropetrovski oblasti Ukraina eriolukordade riikliku teenistuse peaosakonnaga.

Projekti rahastas Eesti Välisministeerium arengu- ja humanitaarabi vahenditest.

Autorid:

Eva Rinne, Intelcom Est OÜ

Janek Laev, Intelcom Est OÜ

Aleksandr Michelson, PhD, Sihtasutus Poliitikauuringute Keskus Praxis

Ene Hauvmann, Intelcom Est OÜ

Käesoleva töö valmimisse on andnud olulise panuse ka:

tähestikulises järjekorras eesnime järgi

Jaanka Merilo, Ukraina Digitaalse Arengu Ministeerium

Jane Ester, Sihtasutus Poliitikauuringute Keskus Praxis

Mart Haljaste, Eesti Päästeamet

Projekti tegevustesse ja käesoleva publikatsiooni valmisesse on panustanud ka:

Reelika Ermel (Sihtasutus Poliitikauuringute Keskus Praxis), Anna Aleksenko, Ukraina päästevaldkonna ametiisikud ja Dnipro linna esindajad, Laura Mallene (Sihtasutus Poliitikauuringute Keskus Praxis).

Väljaande autoriõigus kuulub Poliitikauuringute Keskusele Praxis. Väljaandes sisalduva teabe kasutamisel palume viidata allikale: Rinne, Eva; Laev, Janek; Michelson, Aleksandr; Hauvmann, Ene. (2020). *Ukraina eriolukordade riikliku teenistuse ja pääste vabatahtlike koostöö arendamine*. Tallinn: Poliitikauuringute Keskus Praxis.

ISBN 978-9949-662-24-1 (pdf)

Sisukord

Sissejuhatus	4
1. Peamised tegevussuunad	5
1.1. Ennetustöö	5
1.2. Päästevariitööde ja tulekustutustööde läbiviimine	6
2. Õiguskeskkond	8
3. Organisatsioon	10
4. Eelarve, finantseerimine	11
5. Personal	12
6. Värbamine	13
7. Töökorraldus ja informatsiooni liikumine	14
7.1. Informatsioonivahetusprotsesside kirjeldus	15
7.1.1. Teavitamine sündmusest vabatahtliku päästeüksuse reageerimise korral	15
7.1.2. Vabatahtlike päästeüksuste teavitamine sündmusest (sündmuse info kohalikult omavalitsuselt)	16
7.1.3. Vabatahtlike päästeüksuste teavitamine sündmusest (sündmuse info 112/110 keskuselt)	17
7.2. Sidelahendused vabatahtlikele päästeüksustele	18
8. Väljaõpe	21
9. Varad	22
10. Kommunikatsioon	23
11. Vabatahtliku päästesüsteemi toime ja selle arengu hindamine (mõõdikud)	24
Kokkuvõte	25
Lisad	26
Lisa 1. Eesti vabatahtlike toimimise printsiibid	26
Lisa 2. Eesti päästeala vabatahtlike tegutsemisvormid	27
Lisa 3. Eesti vabatahtlikuks päästjaks saamine, tegutsemine ja staatusest vabastamine	29
Lisa 4. Euroopa Liidu standardid isikukaitsevarustusele	30

Sissejuhatus

Ukraina Eriolukordade Riiklik Teenistus (edaspidi UERT, ukraina keeles *Державна служба України з надзвичайних ситуацій*; edasi Dnipropetrovski oblasti kontekstis – UERTi territoriaalvalitsus) ja pääste vabatahtlike koostöö arendamise dokument (edaspidi toimumudel) on koostatud Eesti Välisministeeriumi poolt rahastatud arengukoostööprojekti raames. Projekti eesmärk oli Ukraina päästetõesse vabatahtlike kaasamise mudeli väljatöötamine ja rakendamine, võttes aluseks Eesti kogemuse.

Toimumudeli koostamine on vajalik selleks, et kujundada visioon vabatahtlike tegevuse arendamiseks pääste alal Ukrainas. Vabatahtlike panus mängib olulist rolli kaasaegse demokraatliku ühiskonna toimimises, kuna see tugineb inimeste vabal tahtel ja omaalgatusel. Toimumudelis on kirjeldatud olemasolev olukord, võttes arvesse tänast õiguslikku ja materjaaltehnilist baasi Dnipropetrovski oblastis, kuid soovitusi on antud ka tuleviku võimalikke arenguid silmas pidades, kuna see aitab kaasa siseturvalisuse valdkonnas vabatahtlikkuse arendamisele ning vabatahtlike paremale kaasamisele UERTi töösse nii Dnipropetrovski oblastis, aga ka teistes Ukraina regioonides. Pääste vabatahtlike toimumudel on Dnipropetrovski oblasti vabatahtlike tegevuse põhimõtete kogum, mis on aluseks edaspidiste tegevuste kavandamisel ning vajalike rakendusdokumentide väljatöötamisel ning annab sisendi vabatahtlikkust soodustavate muudatuste sisseviimisel õigusaktidesse ning selgitab nende muudatuste vajalikkust seadusandja jaoks.

Vabatahtliku tegevuse soodustamiseks on vaja riiklike poliitika ja poliitikakujundajate toetust ning vahendeid pääste vabatahtliku liikumise tõhusaks korraldamiseks ja otsuste kulude katmiseks. Riigi huvi päästeala vabatahtlike organiseeritud tegevuse tekkeks on:

1. toetada abikaugedid piirkondi, kuhu kutseliste päästekomandode kohelejäudmine võtab aega;
2. lahendada lihtsamaid päästesündmusi, mis vähendab kutseliste päästemeeskondade koormust, et säilitada või suurendada riigi valmisolekut ja võimekust suuremate ja keerulisemate ülesannete täitmiseks;
3. luua väljaõppe saanud vabatahtlike võrgustik, mis suudab abistada inimesi ja lahendada kriisisituatsioone;
4. pakkuda lisaressursi UERTile suurõnnetuste ja kriiside lahendamiseks;
5. laiendada turvalisuse mõtteviisi ühiskonnas.

Riigi visioon päästeala vabatahtlike organiseeritud tegevuse tekkeks on:

1. luua tingimused ja keskkond vabatahtliku pääste võrgustiku tekkeks;
2. toetada vabatahtliku pääste võrgustiku teket oblastites;
3. lülitada vabatahtliku pääste, politsei jt siseturvalisuse tagamise seotud vabatahtlike ühenduste sh füüsilisest isikust vabatahtlike tegevus riigi arengukavadesse, sh siseturvalisuse arengukavadesse.

Koostöö terviklikkust silmas pidades on dokumendis välja toodud ühtlasi informatsioonivahetuse protsesside kirjeldused UERTi ja vabatahtlike komandode vahel viimaste UERTi töösse kaasamiseks ning vabatahtlikele komandodele mõeldud võimalikud sidetehnilised lahendused.

Toimumudel on üles ehitatud lähtudes peamistest vabatahtlike süsteemi toimeprintsipiidest ja arvesse on võetud Dnipropetrovski oblasti ja Dnipro linna eri tasandi ekspertide kogemust ja sisendeid. Eesti eksperdid on toimumudelis välja toonud võimalikke erinevaid lahenduskäike tulevikuks, mida on võimalik keskkonna välistingimuste muutumisel ja vabatahtliku liikumise hoogustumisel teenuse kujundamisel arvesse võtta. Toimumudeli koostamisel on kasutatud erinevaid Eesti Siseministeeriumi ja Eesti Päästeameti poolt koostatud dokumente, milles on kajastatud vabatahtliku pääste tegevust, samuti võeti arvesse Eesti Päästeameti kogemusi vabatahtliku päästesüsteemi loomisel ja arendamisel.

1. Peamised tegevussuunad

Peamised tegevussuunad, millega vabatahtlikud päästeorganisatsioonid Dnipropetrovski oblastis tegelevad ja tegeleda võiksid, on järgmised:

1. ennetustöö;
2. päästeavariitööde läbiviimine (eelkõige linnades);
3. tulekustutustööde läbiviimine piirkondades, kus kutseline päästeüksus ei jõua sündmuskohale mõistliku aja jooksul (abikauge piirkond).

1.1. Ennetustöö

Ennetustöö kaudu vähendatakse inimeste riskikäitumist, rõhutatakse igapäevast vastutust turvalisuse tagamisel, suurendatakse inimeste teadlikkust ja oskusi ning kujundatakse hoiakud enese ja teiste abistamiseks ning ohtudest hoidumiseks ja neile reageerimiseks, võttes arvesse sihtrühmade erisusi. Mida suurem on ennetustööd tegevate vabatahtlike inimeste hulk, seda kiiremini tõuseb ohutu käitumise teadlikkus kogukondades ja väheneb õnnetuste hulk. See omakorda mõjutab turvalise riigi kuvandi teket.

Hetkeolukord

Kuna riigil puudub keskne kontseptsioon vabatahtlikkuse arendamiseks päästealal ja ennetustegevuse mõju on pikaajaline ning ei anna koheseid tulemusi, siis soovitakse esmajärjekorras panustada eelkõige inimeste ja keskkonna otsese turvalisuse tagamisse (reageerivad vabatahtlikud päästeüksused). Reageerivate päästeüksuste loomisega suurendatakse vabatahtliku tegevuse nähtavust, aidates saada ühiskonna ja poliitilise tasandi toetust ka ennetustegevuse läbiviimisele. UERT on teenistusliku tegevuse kaudu leidnud ressursid ennetustegevuste läbiviimiseks koolides, lasteasutustes ja väliüritustel. See võimaldab tutvustada inimestele päästeala tegevusi ja õpetada ohutut käitumist ning sekkumist. Lisaks on päästeasutuste juurde loodud noorteringid, kus tegeletakse noorte huvitegevuse kaudu noorte õpetamisega. Kuna UERTi ressurss ennetustegevuste läbiviimiseks on piiratud, siis tuleb ennetustöösse pikemas vaates panustada süsteemselt, kaasates tegevusse erinevaid osapooli ja suurendades vabatahtliku tegevusega seotud inimeste hulka.

Tuleviku võimalused

1. Väärtushinnangute ja hoiakute kujundamisele vabatahtliku tegevuse ja vabatahtlike ennetustöö osas aitab kaasa **tegevuste suurem nähtavus avalikus ruumis** (näiteks avalikel massiüritustel osalemine, teavitustegevuse läbi viimine, jne).
2. Vabatahtlike baasil toimiva ennetustöö toetamiseks tuleb **välja arendada püsivad koostöövormid ja seada selged vastutajad** kohalikul (Dnipropetrovski oblastis on selleks UERTi territoriaalvalitsus) ja poliitika kujundamise tasandil (Siseministeerium). See aitab süsteemselt ennetustegevusi kavandada, läbi viia ja tulemusi mõõta ning hinnata.
3. Ennetustegevuse soodustamiseks on otstarbekas **välja töötada sobilik motivatsiooni- ja tunnustamissüsteem**, mis tõstaks ennetustööga seotud vabatahtlike hulka ja suurendaks huvi vabatahtliku ennetustegevuse vastu (näiteks tunnustada aasta parimat ennetustöö tegijat).
4. Üheks võimaluseks suurendada vabatahtlike ennetustööd tegevate inimeste hulka on **laiendada ennetustegevuse läbiviimise õigus vabauhendustele**, kes on huvitatud inimeste riskikäitumise mõjutamisest, sh tuleohutuslaste teadmiste jagamisest ja õpetamisest. Selleks on võimalik:
 - a. kaasata vabauhendusi üleriigilistesse ja regionaalsetesse ennetustöö projektidesse;
 - b. toetada vabauhenduste vahelist koostööd valdkondade ülese turvalisuse võrgustiku loomiseks;
 - c. toetada vabauhenduste iseseisvat teavitustööd kogukondlikul tasandil (nt toetada infomaterjalide loomisel ja soetamisel, koolituste läbiviimisel, jne).

5. Võimalusel **kehtestada iga projekti puhul kindlad toetuste liigid ja summad** (näiteks noorteringide eestvedamiseks ja –korraldamiseks). Tänu sellele saavad vabatahtlike ühendused planeerida erinevaid üritusi ja koolitusi.

1.2. Päästevariitööde ja tulekustutustööde läbiviimine

Päästevariitööde teostamise ja esmaste tulekustutustööde tegemisega enne professionaalse abi saabumist on vabatahtlikel võimalik rakendada esmaseid meetmeid võimalike tagajärgede leevendamiseks ja inimeste elu ning vara päästmiseks ja keskkonna hoidmiseks. Panustatakse nii konkreetse sündmuse lahendamisse kui ka oma piirkonna turvalisuse hoidmisesse ja ohtude ennetamisse.

Hetkeolukord

Päästevariitööde teostamine linnades ja esmase tulekustutustöö tegemine hajaasustuspiirkonnas, kus professionaalse abi kohalejõudmine võtab aega, on olulise tähtsusega inimeste elude, vara ja keskkonna päästmiseks. Päästevariitööde ja esmaste tulekustutustööde läbiviimine on toetatud kohaliku omavalitsuse (edaspidi KOV) ja UERTi territoriaalvalitsuse poolt, mis on kogukonnas nähtav ja toetatud tegevus, sest see tõstab sündmustele reageerimise võimekust ehk sekkumist vajavale sündmusele jõutakse kiiremini. See omakorda võimaldab kahjusid vähendada või ära hoida. Ukrainas ei ole ajalooliselt päästealal välja kujunenud vabatahtlikkuse alusel (hüvitiseta) töö tegemist ja praegune seadusandlus ei võimalda päästetööde teostamist vabatahtlike ühingute või füüsiliste isikute poolt, kehtivas õigusruumis on võimalik vabatahtlike komandode ellu rakendamine KOVi õiguslikule ja materiaaltehnilisele baasile tuginedes. See tähendab, et tööde läbiviimisel on võimalik kombineerida teenistusse võetud päästjaid vabatahtlikega, vabatahtlike motiveerimiseks kasutatakse preemiaid.

Tuleviku võimalused

1. Et arendada edasi vabatahtlikku päästet ja võimaldada vabatahtlikel osaleda iseseisvalt päästetöödel, on otstarbekas luua vastavad võimalused seadusandluses¹, sh määrata vabatahtlike süsteemi arendamise eest vastutajad nii kohalikul kui ka riiklikul tasandil.
2. **Analüüsida** olemasolevat ja vajadusel koguda täiendavat **informatsiooni erinevate riikide vabatahtliku pääste toimimise kohta**. Võimalusel võrrelda vabatahtlikule päästele kohaldatud meetmeid (Eesti vabatahtliku pääste toimeprintsiibid on esitatud lisa 1). See loob Ukrainale võimaluse kõige sobilikuma süsteemi väljaarendamiseks.
3. **Kaardistada vabatahtlike komandode võrgustiku ulatuse vajadus**, mis aitab välja tuua komandode võrgustiku prioriteetseimad asukohad, toetades abikaugetes piirkondades loodavaid komandosid läbi riikliku finantseerimispoliitika.
4. Vabatahtlike komandode hulga suurendamiseks on üks võimalus liikuda pikemas perspektiivis **KOVi vabatahtliku teenuse osutamise vormi juurest** (kombineeritud vorm) **vabatahtliku teenuse osutamise vormi juurde**. See vabastab KOVi otseselt päästekomando ülalpidamise kuludest (vt lisa 2, Eesti näited erinevatest vabatahtluse vormidest). Mida rohkem KOV loob vabatahtlikke päästekomandosid, mida peetakse üleval KOVi eelarvest, seda suuremaks kujunevad ka kulud nende ülalpidamiseks ja töös hoidmiseks². Selleks, et optimeerida kulutusi ja kaasata inimesi kogukonnakeskse hüvangu loomisesse, on võimalus anda otsustusõigus ja vastutus madalamale juhtimistasandile, samuti toetada riiklikult vabatahtlikke organisatsioone komandode ülalpidamisega seotud kulutuste hüvitamisel (nt hoone rent, küte jms). See loob eelduse, et vabatahtlikke komandosid luuakse rohkem, kui KOVil endal realselt võimalik oleks (finantsvahendeid on alati piiratud hulk) ja seeläbi suurendatakse ka kogukonna turvalisust.

¹ Eesti Vabariigi seadusandlus, mis puudutab vabatahtlikku pääste tegevust, sotsiaalseid garantiisid, õigust ja vastutust jms, on tõlgitud vene keelde ja saadetud Dnipropetrovski Eriolukordade Riiklikule Teenistusele.

² Eestis moodustab 82% kutselise komando ülalpidamiskuludest personalikulu.

5. Võimalusel teha analüüs ja **töötada välja süsteem, kuidas kasutada optimaalsemalt olemasolevat päästetoid tegevat ressursi**. Läbi sihipärase ja planeeritud tegevuse tuleb **tõsta päästet abistavate vabatahtlike juriidiliste ja füüsiliste isikute võimekust ning arvu**. Oluline on analüüsida, milliseid töid (konkreetsed sündmused) ning mis ulatuses on mõistlik teostada riiklikul professionaalsel päästeteenistusel ning millistel juhtudel võiks sündmusele reageerida vabatahtlikest moodustatud päästeüksused. Näiteks teele langenud puu teisaldamiseks, hätta sattunud lindude ja loomade abistamiseks või prügikastipõlengu kustutamiseks ei ole professionaalsete päästetöötajate rakendamine kõige mõistlikum lahendus. Sama töö saavad ära teha motiveeritud vabatahtlikud.

2. Õiguskeskkond

Hetkeolukord

Vabatahtliku pääste tegevus ei ole täna Ukrainas reguleeritud. Vabatahtlikku tegevust üldiselt reguleerib Ukraina vabatahtliku tegevuse seadus³, kuid see ei hõlma siseturvalisuse ülesannetega jätkuvat tegelemist (ülesannete täitmine on pigem lühiajaline ja seotud konkreetse hädaolukorra mõjude leevendamisega). Vabatahtlikke kodanikukaitse ajutisi üksuseid on võimalik luua hädaolukorra tekkimise või hädaolukorraga kaasnevate tagajärgede likvideerimiseks, kuid need üksused on samuti ajutist laadi⁴.

Juriidiliselt korrektne võimalus käesoleval hetkel vabatahtliku tegevuse arendamiseks on Ukrainas KOVi juurde loodavate üksuste moodustamine munitsipaalettevõttena, mis osutavad teenust KOVi ja UERTi vahel sõlmitud koostöökokkulepete alusel (st esindavad mõlema poole huve). Ühest küljest teostavad sellised munitsipaalettevõtted päästevariitöid ja teisalt esmast tulekustutustöid KOVi territooriumil UERTiga kokkulepitud sündmustel ning piirkondades. Munitsipaalettevõtete tegutsemist reguleerib Ukraina tsiviilkoodeks ja KOVi heakorra eeskirjad. Tulekustutustööde tegemiseks täidetakse kõiki tulekustutus- ja päästetöödele kehtestatud nõudeid. KOVi ametiasutused peavad oma üksustele tellima raadiosagedusi iseseisvalt, mis tekitab probleeme suhtluse korraldamisel vabatahtlike päästeüksuste ning professionaalsete päästemeeskondade ja tuletõrje ja/või 112 keskuste vahel.

Selleks, et munitsipaalettevõtete baasil loodud vabatahtlikud üksused, kellele on kehtestatud väljasõidupiirkonnad, saaksid sündmusele reageerimisel lähtuda lähima abiandaja printsibist, tuleb erinevate omavalitsuste vahel sõlmida koostöölepingud. Koostöölepingute sõlmimine on kerge ühe oblasti piires, kuid võib osutada keerukamaks erinevate oblastite alla kuuluvate KOVide vahel. Võib juhtuda, et lepingute puudumisel ei saa vabatahtlikud päästeüksused kõrvalasuvale KOVile appi minna või osutub see erinevate koostööpartnerite tõttu väga aeganõudvaks, vaatamata sellele, et inimeste elude ja vara päästmise seisukohast on tegemist vältimatu ning kriitilise abiga.

Tuleviku võimalused

1. Vabatahtlikest koosnevate komandode hulga suurendamiseks abikauges piirkondades on üheks võimaluseks **laiendada vabatahtluse tegevusvormi kehtivas õigusruumis**. See annab võimaluse sõlmida kokkuleppeid ennetuse ja päästetööde tegemiseks lisaks KOVidele näiteks vabauhenduste, ettevõtete ja ka füüsiliste isikutega.
2. **Arendada edasi vabatahtlust puuduvatav õiguskeskkonda** viisil, mis:
 - a. võimaldab kehtestada **vabatahtliku päästja staatuse ning pääste- ja ennetustööil osalemise alused**, millega:
 - i. määratleda vabatahtlikele päästjatele esitatavad nõuded, töökorralduse, meetmete kasutamise õiguse, väljaõppe korralduse, kulude hüvitamise alused ning sotsiaalsed tagatised⁵;
 - ii. peale osutatavate teenuste keerukuse hindamist kehtestada vajadusel erinevatele tegevustele ka erinevad nõuded (leebemad, karmimad);
 - b. võimaldab kehtestada õigusaktides printsibid, mis annavad **õiguse kiiremini kohalejõudvatel üksustel**, sh vabatahtlikel päästekomandodel **viivitamata reageerida sündmustele** (ja/või antakse sellised volitused 112 keskustele) ning **kiiremini kaasata kohalejõudvaid päästeüksuseid sündmuse lahendamisse**, mille tulemusena:

³ Закону України "Про волонтерську діяльність". http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T113236.html (ukraina keeles).

⁴ Кабінет Міністрів України; Постанова, Положення від 21.08.2013 № 616, про затвердження положення про добровільні формування цивільного захисту. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616-2013-%D0%BF> (ukraina keeles).

⁵ Eesti Vabariigi seadusandlus, mis puudutab vabatahtlikku pääste tegevust, sotsiaalseid garantiisid, õigust ja vastutust jms, on tõlgitud vene keelde ja saadetud Dnipropetrovski Erakorraliste Seisukordade Ametile.

- i. KOVidel kaob vabatahtlike päästeüksuste teeninduspiirkonnaülese reageerimisega seotud lepingute sõlmimise ja järelevalve teostamise vajadus;
 - ii. luuakse paremad koostöösuhted KOVide vahel, mis aitab kaasa kogukondade suuremale sidususele;
- c. võimaldab vabatahtlike päästjate ja tööandjate vaheliste suhete reguleerimist (võimalusi ja ulatust), et **võimaldada vabatahtlikele päästjatele painedlikum** (nt tööajal) **osalemine päästesündmustel ning erialasel väljaõppel**;
- d. arvestab võimalusega, et **vabatahtlikuks päästjaks pürgijatele esitatavad nõuded** (nt nõuded haridusele, tervisele, füüsilisele ettevalmistusele jms) on **leebemad** (vt lisa 3);
- e. soodustab vabatahtlike päästjate ja ennetajate majandustegevust, **luues** õigusaktides **vabatahtlusega tegelevatele organisatsioonidele soodustingimused** (nt kütuse soodsam ostmine, raskeveokite maksust vabastamine, riigivara tasuta võõrandamine vabatahtlikele päästjatele jms);
- f. võtab arvesse **erinevate IKT lahenduste kasutamise laiendamist ka vabatahtlikele üksustele**, nt võimaldada vabatahtlikel päästeküksustel kasutada kutseliste päästjatega sama raadiosidesagedust ja päästetööde läbiviimiseks ettenähtud raaadiokanaleid selleks, et tagada sündmuskohal kiire ja sündmuse lahendamisele kaasa aitav infovahetus vabatahtlike päästjate, kutseliste päästjate ja operatiivjuhtide vahel ning vahetu suhtlus raadiosidevahendite kaudu ka 112 keskuse või 101 dispetserteenistusega.

3. Organisatsioon

Vabatahtliku päästevaldkonna edasiarendamisel saab kasutada erinevaid organisatsioonilisi vorme. Siseturvalisuse valdkonna vabatahtlike organisatsioonide loomisel on lähtekohaks organiseerunud inimeste tahe kogukonda oma oskustele ja teadmistele tuginedes abistada. Vastutavate ametkondade lähtekoht (KOV, riik) on see-eest oma riigi territooriumil viibivaid inimesi abistada võimalikult hästi ja kuluefektiivselt. Mõlema sihtgrupi ühine eesmärk on luua turvalisem elukeskkond (arvestades, et inimeste ootus turvalisuse osas suureneb), kus inimeste ja riigi vahel on usaldus ühise eesmärgi saavutamiseks.

Hetkeolukord

Kõige lihtsamaks ja õigusruumi sobitavamaks organisatsiooniliseks vormiks vabatahtlike päästekomandode loomisel on munitsipaaltegevõtte juurde loodud päästeüksused, mille omanikuks on KOV ning mida rahastatakse KOVi eelarvest. Munitsipaaltegevõtet saab luua volikogu otsusega ja selle tegevus on reguleeritud põhikirjaga. See lähtub oma tegevuses KOVi õigusaktidest ja UERTiga kokkulepitud päästesündmustele reageerimise põhimõtetest esmaste tulekustutustööde läbiviimiseks. KOVi päästeüksuse juurde on ka täna võimalik kaasata vabatahtlikke ning praeguse praktika kohaselt saadakse vabatahtliku töö eest rahalist hüvitist motivatsioonitasu või preemia näol, mis on seotud reaalsel päästesündmustel osalemisega. Samas on tegemist siiski võimaliku üleminekumudeliga, kus KOVi teenistuses on teatud hulk vastava kvalifikatsiooniga inimesi, kellel on õigus läbi viia päästetöid. Neile lisanduvad inimesed, kes ei ole värvatud teenistusse, kuid kellel on võimalus osaleda nii avariipääste- kui esmastel tulekustutustöödel.

Analoogne süsteem on ka ettevõtete päästeüksustes, kuid neid ei saa siiski nimetada vabatahtlikeks üksusteks. Nende näol on tegemist pigem suurettevõtete turvalisuse tagamiseks ellu kutsustus päästekomandodega, mis teostavad päästetöid vastavalt UERTi regulatsioonile ja millele kehtivad kõik samad nõuded, mis professionaalsetele päästeüksustelegi.

Tuleviku võimalused

1. Suurendamiseks vabatahtlike hulka ennetustöö läbiviimisel on üheks võimaluseks **vabaiühenduste asutamine**, millel on tegutsemiseks sõlmitud leping UERTi ja/või KOVi munitsipaaltegevõttega.
2. **Aidata** UERTi territoriaalvalitsusel ja KOVil **moodustada uusi päästet abistavaid vabatahtlike organisatsioone, olles neile** vajadusel organisatsiooni loomisel **nõustajaks ja kompetentsikeskuseks** (vt lisa 2).
3. Kaaluda võimalust **minna üle vabaiühendustel baseeruvale teenuse osutamisele** avariipääste- ja esmaste tulekustutustööde osas, mis loob võimaluse luua kaugematesse piirkondadesse rohkem komandosid, kui see oleks võimalik ainult riigi või KOVi eelarve toel. Vastutuse andmine kogukonnale suurendab ka n-ö naabrivalvet ehk inimesed muutuvad läbi vabaiühenduste osalemise teadlikumaks võimalikest riskidest, ohtude ennetamisest ning likvideerimisest, levitades seda teadmist kogukonnades.

4. Eelarve, finantseerimine

Hetkeolukord

Hetkel rahastatakse munitsipaalettevõtte üksusena moodustatud vabatahtlike päästekomandode tegevust KOVi eelarvest. KOV peab üleval nii hooneid, soetab osaliselt tehnikat ja varustust (sh isikukaitsevarustust) kui ka maksab teenistujatele töötasu. Juhul, kui vabatahtliku päästekomando juures töötavad ka vabatahtlikud, siis neile kompenseeritakse sündmustele väljasõidud motivatsioonipaketi alusel. Munitsipaalettevõtte saab vastu võtta ka sihtotstarbelisi rahalisi ja muid materiaalseid annetusi, sh varustust.

Tuleviku võimalused

1. **Otsustada, kuidas toimub siseturvalisuse valdkonna vabatahtlike rahastamine vabatahtlike päästekomandode süsteemi edasiarendamisel.** Vabatahtlike päästeüksuste rahastamine tuleb tagada otse riigi eelarvest (UERT) või KOVi eelarvete kaudu. Kaaluda tasub toetuste süsteemi loomist ettevõtjate poolt, suurendades näiteks ettevõtjate huvi maksusoodustuste loomise kaudu.
2. **Riikliku toetusena tasub kaaluda UERTi poolt mitterahalist vabatahtlike päästjate toetamist, sh** koolitamist, uue ja kasutatud tehnika ning varustuse tasuta eraldamist vms.
3. Looa kõik vajalikud tingimused, et **KOV ja piirkonna ettevõtted saaksid läbipaistvalt toetada vabatahtlikke ühendusi nii rahalisel kui ka mitterahalisel moel.** Näiteks anda tasuta kasutusse hooneid ja tehnikat või eraldada varustust ning muid abivahendeid.
4. **Vabatahtlikele päästeüksustele ettevõtluse kaudu omatulu teenimise võimaluse loomine, nt:**
 - a. luo võimalused vabatahtliku pääste vahenditega seotud teenuste osutamiseks (nt veevedu, jääväljakute loomine jm);
 - b. luo võimalused vabatahtliku pääste kompetentsidega seotud teenuste osutamiseks (nt korstnapühkimine, tuleohutusala nõustamine, tulekustutite kontroll jm);
 - c. luo võimalused teistele isikutele pandud kohustuste täitmiseks (nt teele kukkunud puude koristamine, mis on tee omaniku ülesanne) teenuse osutamiseks.

5. Personal

Hetkeolukord

Dnipropetrovski oblastis munitsipaalettevõtte juures rakendatud vabatahtliku üksuse toimimise vorm tähendab, et munitsipaalettevõtte palgale võetakse teatud hulk teenistujaid, kes moodustavad baasvõimekuse päästeavariitöödele ja esmastele tulekustutustöödele reageerimiseks. Värvatavad teenistujad omavad eelnevat päästealast väljaõpet. Sündmustele reageerimise baasvõimekuseks peetakse autojuhti ja kahte kuni kolme inimest, kes võiksid reaalselt sündmuseid lahendada. KOVi esindajad tõid välja, et minimaalne munitsipaalettevõttes teenistuses olevate inimeste arv võib olla üheksa teenistujat – kaheksa inimest kokku neljas vahetuses ja lisaks n-ö komando juht (komando pealik), kes tegeleb administratiivsete toimingutega. Need teenistujad saavad ka KOVist töötasu, nagu kõik KOVi asutustes töötavad teenistujad. Valvevahetustesse on lisakoosseisuna võimalik planeerida vabatahtlikkuse alusel liituvaid inimesi.

Kombineeritud mudeli puhul on tegemist paindliku lähenemisega, kus munitsipaalettevõtte võimekust päästeavarii- ja esmaste tulekustutustööde läbiviimisel on tõstetud suures osas vabatahtlike tööga, vähendades seeläbi KOVi personalikulu. Kuna tegemist on munitsipaalettevõtte all oleva komandoga, siis osutatakse administratiivseid tegevusi (nt raamatupidamise teenus, juriidiline teenus, haldusteenus jms) tsentraalselt KOVi poolt. Seetõttu ei ole vaja täiendavat personali komando administreerimiseks palgata.

Tuleviku võimalused

1. Tulenevalt vajadusest arvestada paremini piirkondlike eripäradega (päästetööde eeldatav keerukuse aste) komandovõrgustiku arendamisel, on üheks võimaluseks **määratleda nõuded loodavate komandode koosseisule (personalile) ja osutatavatele teenustele komandode kaupa erinevalt** (nt ennetustegevus, avariipäästetöö, esmane tulekustutustöö, suitsusukeldumine jms);
2. Komandode poolt osutatavate teenuste laiendamiseks ning vabatahtlike hulga suurendamiseks on üheks võimaluseks **kaasata komandode töösse inimesi, kel puudub eelnev päästevaldkonna ettevalmistus, kuid kellel on tahe panustada kogukondade turvalisusse**. Nende inimeste jaoks viiakse läbi spetsiaalne väljaõpe (vt 8. ptk „Väljaõpe“).
3. Saavutamaks suuremat hulka ohutusest teadlikke kogukonna liikmeid, on otstarbekas **kaasata komandode personal (sh komandodes töötavad vabatahtlikud) ennetustöö läbiviimisesse**, säilitades alaline valmisolek õnnetusjuhtumitele reageerimiseks.

6. Värbamine

Hetkeolukord

Vabatahtlike värbamisel on peamiseks sihtrühmaks endised päästeteenistujad, kes on erinevatel põhjustel teenistusest lahkunud (nt pensionile, eraettevõtlusesse vms). Sageli on neil jätkuv huvi panustada kogukondlikku turvalisusse. Oluliseks sihtrühmaks on ka tulekahjudes kannatada saanud inimesed, kes on valmis osalema vabatahtlikus töös. Samuti kuuluvad sihtrühma inimesed, kes on tagasi pöördunud sõjast, kuid kellel on keeruline ühiskonda sulanduda ja kes otsivad võimalusi panustada ühiskonna arengusse ning turvalisusesse. Eraldi sihtrühmana võib käsitleda ks noori (õpilased ja tudengid), kes on huvitatud vabatahtlikust tegevusest ja eelkõige ennetustegevusega tegelemisest ja haridusvaldkonna inimesi, kes juba täna puutuvad (nt Dnipros) kokku tuleohutuslaste koolitustega üldhariduskoolides. Haridusvaldkonna inimesed on ka võimalik initsiatiivgrupp, kes suudavad luua vabatahtlikke ühendusi, et organiseeritult oma kogukonnas turvalisuse õppe ja ohutu käitumise teadlikkuse tõstmise tegeleda. Kuna hetkel rakendatakse KOVi omandivormiga komandosid, siis tegeleb värbamisega KOV ja KOVi komando.

Tuleviku võimalused

1. Värbamise tulemuslikkus sõltub sellest, milline on kogukonna huvi vabatahtliku töö vastu päästevaldkonnas. Seetõttu **on** komandodevõrgustiku ja vabatahtlike süsteemi väljaarendamisega seotud **värbamisel ning seda toetavas kommunikatsioonis oluline koostöö komandode omanike (KOV, ühing, selting) ja riigi (UERT) vahel**. Huvi tekitamise kõrval on eesmärk tagada kõikidele soovijatele juurdepääs ja võrdsed võimalused vabatahtlikus tegevuses osalemiseks.
2. **Ennetustöö tuginema turvalisema kogukonna kontseptsiooni levitamisele ühiskonnas** võimaldab suurendada toetust UERTile ning võimaldab UERTil oma seniseid ressursse riiklike ülesannete täitmisel efektiivsemalt kasutada.
3. Vabatahtlike komandode suutlikkuse tõstmiseks on **värbamisel otstarbekas arendada tööd nende sihtrühmadega, kes soovivad ennetustöö kõrval panustada ka päästevariitööde ja esmaste tulekustutustööde läbiviimisesse, kuid vajavad selleks täiendavat väljaõpet**.

7. Töökorraldus ja informatsiooni liikumine

Hetkeolukord

Munitsipaalettevõtte vabatahtlik komando teenindab KOVi avariipäastetööde ja EURTit esmase tulekustutustöö läbiviimisel. Sündmustele, mis on puutumuses päästevaldkonnaga, reageeritakse vastavalt UERTi väljasõiduplaanile. Väljasõiduplaani täitmisel allutakse UERTile ja väljasõidukorraldus saadakse kas 101 (tuletõrje) dispetšerteenistusest või 112 keskusest. Juhul, kui munitsipaalettevõtte päästekomandol on olmas raadiosidevahendid ja abikauge piirkond on kaetud raadiosidevõrguga, vahetatakse 101 dispetšerteenistusega informatsiooni, kasutades raadiosidevahendeid ning kokkulepitud sidekanaleid. Juhul, kui raadiosidevõrgu kasutamine ei ole võimalik, toimub sidepidamine mobiilsidevõrgu vahendusel. Dnipropetrovski oblasti osades omavalitsustes on informatsioonivahetuseks kasutusel SMS-sõnumid. Väljasõitudele reageerimine on vabatahtlike kaasatud munitsipaalettevõtetes korraldatud erinevalt. Vabatahtlikud võivad olla valves nii komandos kui ka kodus. Sündmuse puhul kogunetakse nt komandos, et sõita koos sündmuskohale. Erinevatel vabatahtlikel päästekomandodel on ka erinev isikkoosseis, aga kuna seadusandlikul tasandil pole töökorraldusele nõudeid kehtestatud, siis hetkel kasutatakse üksustes erinevat lähenemist nii töökorralduse kui ka infovahetuse osas.

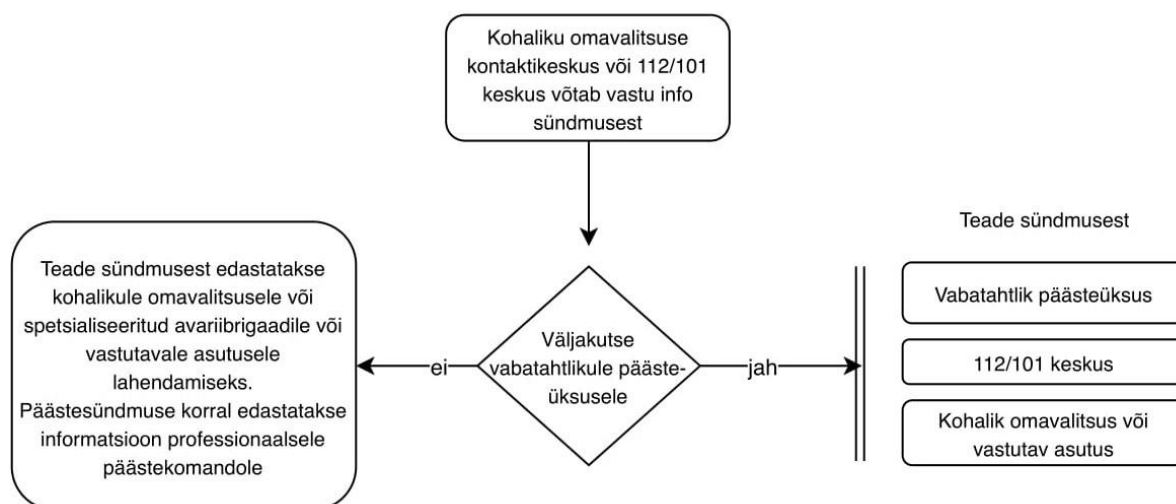
Tuleviku võimalused

Vabatahtlike komandode kiiremaks ja töökindlamaks kaasamiseks ning parema koostöö saavutamiseks professionaalsete komandodega avariipäastetöödel ja tulekustutustöödel on otstarbekas edasi arendada ühist (komando omanik ja UERT), omavahel ühildatavat töökorraldust (reageerimise aeg, kaasamise prioriteedid, pooltevaheline infovahetus jms) ja tehnilist võimekust (sidevahendid, tehnika, isikukaitsevarustus jne). Selleks on võimalused alljärgnevad:

- a. Olukorras, kus vabatahtlike üksuste hulk järk-järgult suureneb, **võivad kaasatavatele vabatahtlikele komandodele olla kehtestatud valmisoleku ja isikkoosseisu nõuded vastavalt kokkulepitud töökorraldusele ja ülesannetele.** Nt väljasõiduvalmiduse jaoks töötatakse välja erinevad reageerimistasemed (nt 1 minut, 5 minutit, 10 minutit, 15 minutit jne). See võimaldab välja arendada süsteemi standardiseeritud juhtimise ja kvaliteediseireks ning valmisoleku nõuete väljatöötamiseks (võimalusel riigipoolne toetus).
- b. Kiirema abiandja (lähima reageerija) põhimõtte edasiarendamiseks on otstarbekas **vabatahtlike komandode kaasamisel leppida kokku osapoolte (komando omanik ja UERT) vahel avariipäastetöödele kui esmastele tulekustutustöödele sündmustele reageerimise tähtsus ehk prioriteetsus** (nt tulekahju *versus* veevari).
- c. Vabatahtlike komandode kaasamisel erinevate valdkondade töödele (avariipäastetöödele kui esmastele tulekustutustöödele) on osapoolte vahelistes kokkulepetes otstarbekas **määratleda operatiivse teabe edastamise töökorraldus.** Informatsioonivahetusprotsessid tuleb üles ehitada nii, et vabatahtliku komando üksuse kaasatusest on samaaegselt informeeritud nii komando omanik kui ka komandot kaasav osapool (UERT), (vt 7. ptk „Informatsioonivahetusprotsesside kirjeldus“).
- d. Et tagada operatiivne teabevahetus erinevate osapoolte vahel, on võimalusel otstarbekas **vabatahtlike päästekomandode kasutuses olevad info- ja kommunikatsioonivahendid ühildada UERTi ja KOVi komandode kasutuses olevate info- ja kommunikatsioonitehnoloogia süsteemidega.**
- e. **Sidelahenduste kavandamisel ja juurutamisel arvestatakse võimalusel vabatahtlike päästekomandode vajadusega.** Näiteks - millised vahendid on võimalik anda vabatahtlike päästekomandode kasutusse sidepidamise tagamiseks ja mis on optimaalseim võimalik sidelahenduse mudel (vt 7.2 ptk „Sidelahendused vabatahtlikele päästekomandodele“).

7.1. Informatsioonivahetusprotsesside kirjeldus

7.1.1. Teavitamine sündmusest vabatahtliku päästeüksuse reageerimise korral

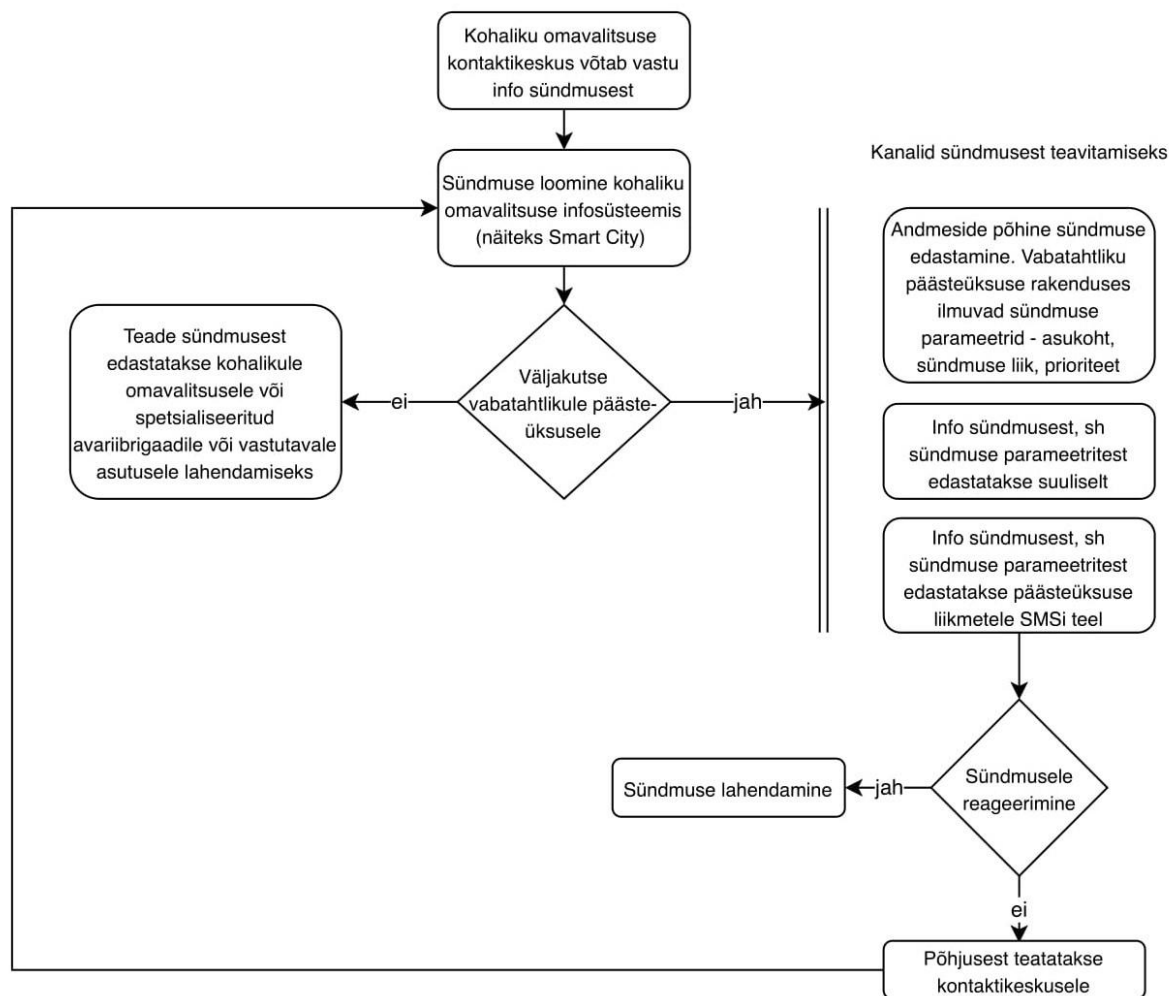
Joonis 1. Teavitamise skeem vabatahtliku päästeüksuse reageerimise korral

Kuna Dnipropetrovski oblastis reageerivad vabatahtlikud päästeüksused nii päästeavariitöödele kui ka esmastele tulekustutustöödele, siis on **oluline, et informatsioon kontaktkeskuste ja vabatahtliku päästeüksuse vahel liiguks tõrgeteta** (informatsiooni liikumine on seda keerukam, mida rohkem on teavitamiskohustuslikke osapooli).

Juhul, kui teade sündmusest võetakse vastu 112 keskuse, 101 dispetšerteenistuse või KOVi kontaktkeskuse poolt, on esmalt oluline hinnata, kas tegemist on sündmusega, kuhu on vaja saata vabatahtlik päästeüksus (vt joonis 1). Juhul, kui on selge, et tegemist on avariipäästetööga või päästesündmusega, millele reageerib vabatahtlik päästeüksus, informeeritakse sündmusele reageerivad vabatahtlikku päästeüksust. Nii 112/101 keskusel kui KOVi kontaktkeskusel peab olema ülevaade vabatahtliku komando tegevusest. Sel põhjusel informeerib 112/101 keskus KOVi kontaktkeskust või vastvalt KOVi kontaktkeskus 112/101 keskust vabatahtliku komando reageerimisest, hilisemast reageerimisest või mittereageerimisest. See, kuidas on korraldatud informatsioonivahetus, sõltub paljuski sellest, millised tehnoloogilised lahendused on kasutusele võetud. Selleks, et kulutada vähem ressursi (antud juhul aeg), on oluline, et informatsioon liiguks osapooltele automatiseeritud protsesside kaudu (vabatahtlik päästeüksus ja teised keskused). Samal ajal, kui sündmust vastu võetakse ja infot töödeldakse (nt info sisestamisel andmebaasi ja salvestamisel edastatakse info andmebaasi kaudu üheaegselt kõikidele osapooltele), on võimalik teha SMS-teavitust andmebaaside põhised. Tänapäevaste siseturvalisuse valdkonna ja KOVi infotehnoloogiliste rakenduste vahele on võimalik ehitada turvalised andmevahetuskanalid. Juhul, kui informatsiooni vahetamine on verbaalne, on eksimise võimalus suurem ja kiiretes situatsioonides kulub infovahetusele ka ebamõistlikult palju aega. Lisaks toimub verbaalsetes infovahetusprotsessides tihtilugu ka mittevajalikku info dubleerimist.

Vabatahtliku päästeüksuse väljasaatmine sõltub täna väljasõidupiirkonnast ja KOVide omavahelistest lepingutest. Tulevikus **võiks kaaluda kiirema abi printsiipi, kus sündmusele reageeritakse igal juhul, kui ollakse kiiremini sündmuskohale jõudev üksus** (olenemata, kas tegemist on kutselise või vabatahtliku päästeüksusega). Sellest printsiibist juhindumine võimaldab sekkuda sündmuse käiku algselt, mis on abi osutamise seisukohast kriitiline ja edastada sündmuse käigust professionaalne ülevaade järgmistele sündmuskohale saabuvatele päästeüksustele. Üheks võimaluseks on **kiirema abi printsiibis kokku leppida ja ehitada infotehnoloogilised lahendused selliselt, kus arvestatakse võrdselt kõiki väljasõitvaid üksuseid, sh ka vabatahtlikke päästeüksuseid**. Väljasaatmise ja otsustamise õigus koostuks sellisel juhul keskustele, kes juhinduvad infotehnoloogilistesse süsteemidesse planeerimise faasis sisestatud väljasõiduplaanidest. Iga juhtumit, mis puudutab vabatahtliku päästeüksuse väljasaatmist, ei pea sel juhul vaatama kui erisust, vaid kui tavapärasest kasutuselolevatest praktikatest.

7.1.2. Vabatahtlike päästeüksuste teavitamine sündmusest (sündmuse info kohalikult omavalitsuselt)

Joonis 2. Vabatahtlike päästeüksuse teavitamise skeem sündmusest (sündmuse info KOVilt)

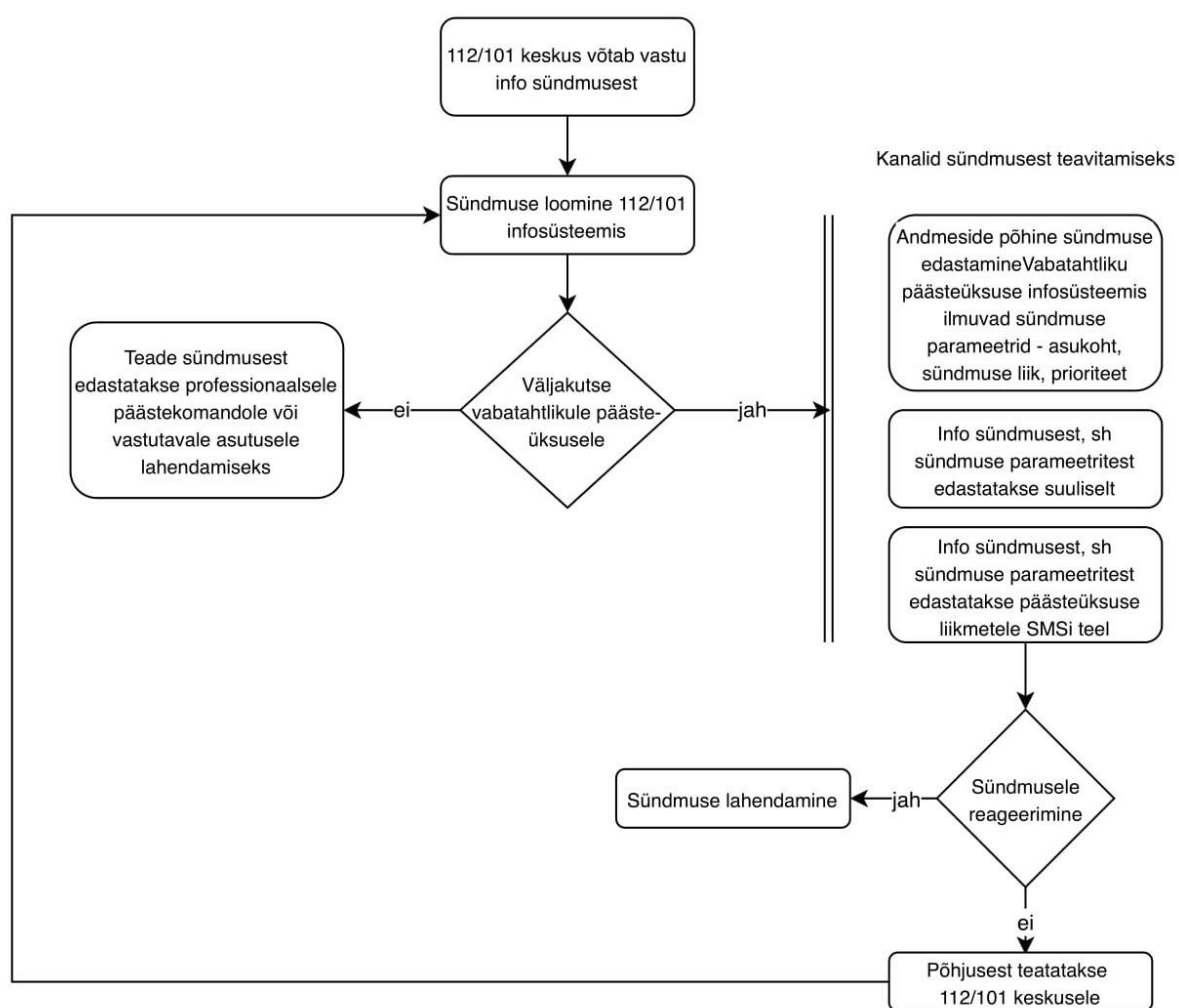
Järgnevalt kirjeldatakse vabatahtlike päästeüksuste teavitamise protsessi sündmusest, mille kohta info tuleb KOVilt (vt joonis 2).

1. KOVi kontaktkeskuse poolt võetakse vastu sündmuse info, mis puudutab vabatahtliku päästeüksuse väljasõitu avariipäätetöödele, mille järel:
 - a. luuakse sündmus (sündmusele antakse unikaalne ID-kood), kogutakse vajalik informatsioon ja sisestatakse KOVi infosüsteemi;
 - b. edastatakse informatsioon infosüsteemi kaudu (võimalik ka SMS-iga). Informatsioon edastatakse vabatahtlikule päästeüksusele ja 112/101 keskusele. Juhul, kui KOV kasutab avariipäätetöödel kindlaid parameetreid (analoogselt päästesündmustega, näiteks sündmuse liik, asukoht, prioriteet jms), siis edastatakse kogu teadaolev info osapooltele. Kuna tavakodanik võib helistada sama probleemiga nii linna kontaktkeskuse kui ka 112/101 keskuse poole, siis on oluline, et osapooled omaksid ülevaadet sündmustest, millele vabatahtlik päästeüksus reageeris. Samuti on oluline, et 112/101 keskus on teadlik, et vabatahtlik päästeüksus on hoivatud ning ei saa koheselt reageerida esmastele tulekustutustöödele;
 - c. vabatahtlik päästeüksus annab teada, kas sõidab avariipäätetöödele või on ilmnenud mingi takistus ja üksus ei saa reageerida. Kõik avariipäastesündmusega seotud olekusõnumid (väljasõit, kohalejõudmine, likvideerimine, vaba jms) edastatakse KOVi kontaktkeskusele ja 112/101 keskusele. Olekusõnumite edastamise lihtsustamiseks ja dubleerimise vältimiseks on oluline, et nende sõnumite saatmine oleks automatiseeritud ehk nt on võimalik eeldefineeritud

sõnumeid saata nutiseadmelt ja/või raadiojaamalt ja/või telefonilt. Sellisel juhul jõuavad sõnumid samaaegselt kõikidele osapooltele ja see lihtsustab keskustel vastastikku ühe ja sama vabatahtliku päästeüksuse kasutamist.

2. Juhul kui KOVi kontaktkeskuse poolt võetakse vastu sündmuse info, mis puudutab vabatahtliku päästeüksuse väljasõitu esmastele tulekustutustöödele:
 - a. luuakse sündmus (sündmusele antakse unikaalne ID-kood) ja sisestatakse esmane sündmuse info kasutusel olevasse KOVi infosüsteemi⁶;
 - b. ühendatakse võimalusel kõne 112/101 keskusega ja infosüsteemi kaudu edastatakse samaaegselt informatsioon 112/101 keskusele, mis saadab ise välja vastavalt sõiduplaanile vabatahtliku päästeüksuse.

7.1.3. Vabatahtlike päästeüksuste teavitamine sündmusest (sündmuse info 112/110 keskuselt)

Joonis 3. Vabatahtlike päästeüksuse teavitamise skeem sündmusest (sündmuse info 112/110 keskuselt)

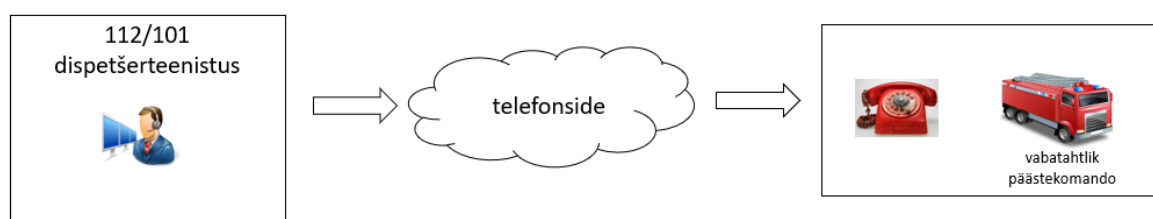
⁶ Päästesündmuste puhul on määrav kutse vastuvõtmise, abi väljasaatmise ja kohalejõudmise aeg, mistõttu on oluline, et kasutatakse kõiki tehnoloogilisi võimalusi. Nt juhul, kui hädaabikõne peaks katkema, on 112/101 keskusel olemas esmane info, mille pealt päästeüksused välja saata.

Järgnevalt kirjeldatakse vabatahtlike päästeüksuste teavitamise protsessi sündmusest, mille kohta info tuleb 112/110 keskuselt (vt joonis 3).

1. 112/101 keskuse poolt võetakse vastu sündmuse info, mis puudutab vabatahtliku päästeüksuse väljasõitu esmastele tulekustutustöödele:
 - a. luuakse sündmus, antakse ohuhinnang ja sündmuse informatsioon (kokkulepitud parameetrid - sündmuse liik, asukoht, prioriteet jms) ja sisestatakse kasutusel olevasse 112 infosüsteemi;
 - b. edastatakse informatsioon osapooltele infosüsteemi kaudu (võimalik ka SMS-iga). Informatsioon edastatakse vabatahtlikule päästeüksusele ja KOVi kontaktkeskusele. KOVi kontaktkeskusele edastatakse esialgne informatsioon. Kuna tavakodanik võib helistada sama probleemiga nii linna kontaktkeskusesse kui ka 112/101 keskusesse, siis on oluline, et osapooled omaksid ülevaadet sündmustest, millele vabatahtlik päästeüksus reageeris. Samuti on oluline, et KOVi kontaktkeskus on teadlik, et vabatahtlik päästeüksus on hõivatud ning ei saa koheselt reageerida päästeavariitöödele;
 - c. vabatahtlik päästeüksus annab teada, kas ta sõidab esmastele tulekustutustöödele või on ilmnunud mingi takistus ja üksus ei saa reageerida. Kõik esmaste tulekustutustöödega seotud olekusõnumid (väljasõit, kohalejõudmine, likvideerimine, vaba jms) edastatakse 112/101 keskusele ja KOVi kontaktkeskusele. Olekusõnumite edastamise lihtsustamiseks ja dubleerimise vältimiseks on oluline, et sõnumite saatmine oleks automatiseeritud ehk et oleks võimalik näiteks saata eeldefineeritud sõnumeid nutiseadmelt ja/või raadiojaamalt ja/või telefonilt. Sellisel juhul jõuavad sõnumid samaaegselt kõikidele osapooltele ja see lihtsustab keskustel vastastikku ühe ja sama vabatahtliku päästeüksuse kasutamist. Alati on võimalik defineerida andmebaasipõhiselt, milliseid sõnumeid soovitakse saada (kogu info edastamine, antud juhul nt KOVi kontaktkeskusele, võib olla koormav).
2. Juhul, kui 112/101 keskuse poolt võetakse vastu sündmuse info, mis puudutab vabatahtliku päästeüksuse väljasõitu KOVi avariipäästetöödele, ühendatakse kõne KOVi kontaktkeskusega ja/või antakse KOVi kontaktkeskuse number⁷.

7.2. Sidelahendused vabatahtlikele päästeüksustele

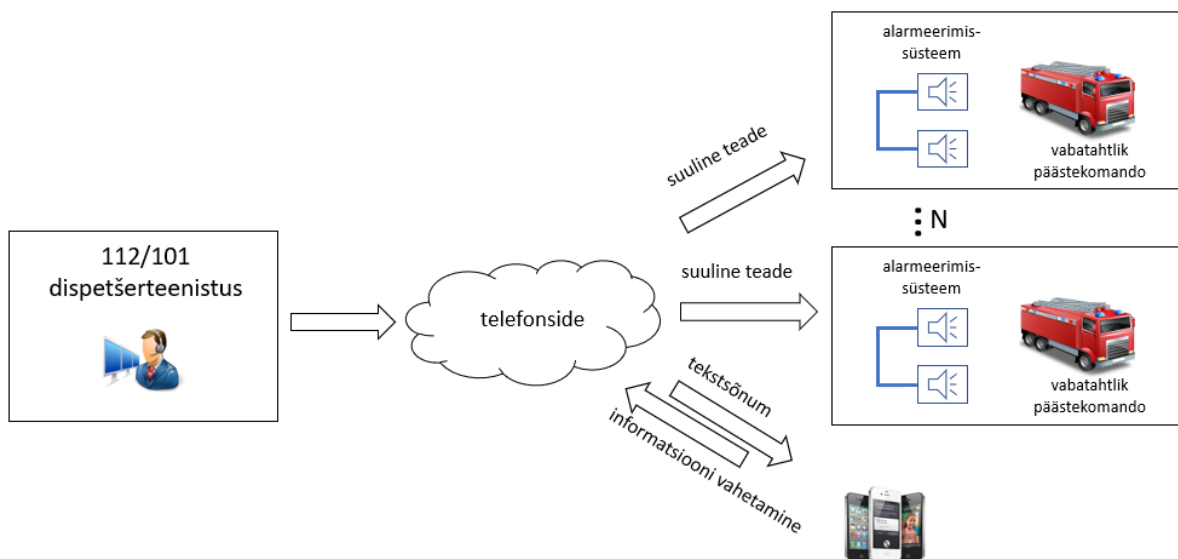
Præguse praktika järgi edastatakse informatsioon üldjuhul vabatahtlikele üksustele tavatelefoni sidet kasutades, mis tähendab, et 101 dispetšerteenistus helistab vabatahtlikku üksusesse selleks, et teavitada üksust väljasõitmise vajadusest. See tähendab, et üksuses peab telefonivalves olema konkreetne isik, kes edastab väljasõiduteate omakorda valves olevale meeskonnale. Süsteemi eelisteks on lihtne ja kiire teostatavus (vajab vaid telefoni olemasolu), puuduseks aga aeglane informatsioonivahetus väljasõidu teate edastamisel (korraga saab välja saata vaid ühe meeskonna), samuti ei ole informatsioonivahetusel minimeeritud inimlikud eksimused (vt joonis 4).

Joonis 4. Lihtsustatud skeem informatsiooni edastusest tavatelefoni vahendusel

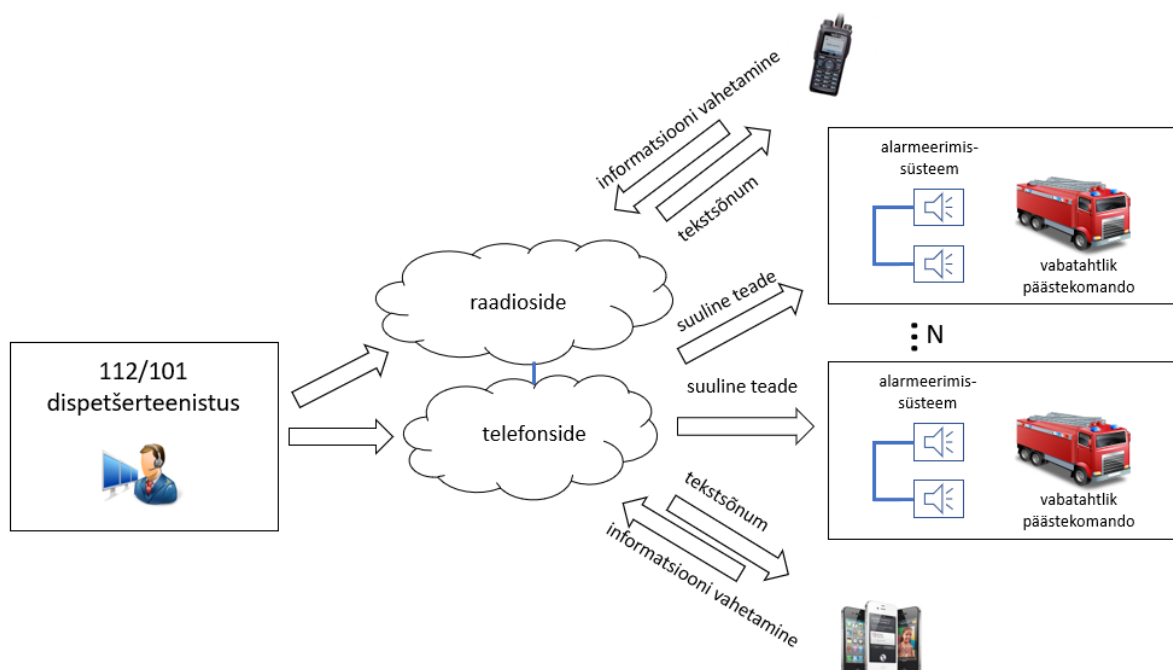
Otstarbekas on väljasõiduteate edastamiseks täiendada tavatelefonisüsteemi alarmeerimissüsteemiga, mis baseerub telefonivõrgu võimalustel edastada väljasõiduteateid nii tavatelefonisüsteemi kui mobiilsidevõrgu (andmeside). Alarmeerimissüsteem võimaldab samaaegselt teavitada kõiki üksuseid, kes peavad konkreetsele sündmusele reageerima. Alarmeerimissüsteemi kaudu on võimalik edastada nii helisignaali, verbaalset teksti kui ka tekstisõnumit. Alarmeerimissüsteemi kasutuselevõtt vähendab tööjõu vajadust sidepidamiseks ja kiirendab üksuste väljasaatmist (vt joonis 5).

⁷ 112/101 keskus peab olema vaba inimese elu, tervist ja vara ohustavate kõnede vastuvõtmiseks ja töötlemiseks, mistõttu ei saa koormata elutähtsaid liine sündmuste töötlemisega, millega neil puutumust ei ole. Samuti on oluline, et inimesed õpiksid tegema õigeid valikuid situatsioonides, kus räägitakse elu, tervise või vara päästmisest või siis olmeprobleemidest.

Joonis 5. Lihtsustatud skeem informatsiooni edastusest vabatahtlikule üksusele alarmeerimissüsteemi ja mobiiltelefonside kaudu (N tähistab üheaegselt alarmeeritavate üksuste arvu)

Päästesündmuse lahendamise ajal on vajalik informatsioonivahetus vabatahtliku üksuse, 112/101 dispetšerteenistuse ja samale sündmusele reageerinud kutseliste komandode vahel. Selleks saab kasutada nii mobiilsidet kui raadioside vahendeid (vt joonis 6).

Joonis 6. Lihtsustatud skeem erinevate sideliikide samaaegsest kasutamisest dispetšerkeskuse ja vabatahtlike üksuste vahel teadete edastuseks ja informatsiooni vahetamiseks (N tähistab üheaegselt alarmeeritavate üksuste arvu)

Mobiilside on täna kättesaadav kõikidele inimestele, mistõttu on see üks võimalus, mille võib kasutusele võtta ka vabatahtlike üksuste ja 112/101 dispetšerteenistuse vahel. Mobiilside vahendusel kasutatav verbaalne suhtlus saab toimuda vaid kahe osapoole vahel, samuti on verbaalne suhtlus ajamahukas ja ei võimalda suhtlemist mitme

kontaktiga samaaegselt. Samas võimaldab mobiilside kasutamine sõnumipõhist (standardiseeritud) suhtlust, mis lihtsustab ja kiirendab teabevahetust. Mobiilside seadmeid kasutades on võimalik välja arendada SMS-sõnumite saatmise süsteem, sh kasutusele võtta ka olekusõnumid (Dnipropetrovski oblasti kiirabi kasutab edukalt kohaliku kommunikatsiooniettevõtte Monteks lahendusi). SMS-sõnumite süsteemi kasutusele võtmine võimaldab 112/101 ja KOVi kommunikatsioonikeskustel ühelt poolt saata reageerimise vajadusega sündmuse kohta informatsioon kõikidele sündmusele reageerima pidanud vabatahtlikele päästjatele olenemata sellest, kas nad paiknevad komandos või on koduses valves ja teiselt poolt vastu võtta vabatahtlike päästeüksuste poolt saadetud olekusõnumeid. Samuti on näiteks võimalik tähelepanu äratamiseks lisada saadetavale sõnumile ka helisignaal ja/või genereerida kordussõnumeid. Süsteemi puuduseks on sõltuvus sideettevõtja tehnilisest võimekusest (võrgu katvus, andmeside maht on piiratud, sõnumiserverid on üle koormatud jms), võrgu ülesehitusest ja operaatori tariifidest teenustele. Samuti võib mitmete sideliikide kasutamine operatiivtöös tekitab segadust, kuna päästeasutuses on samaaegselt kasutusel raadioside.

Dnipropetrovski oblastis on päästealal kasutusel analoograadiosidevõrk. Informatsioonivahetus 101 dispetserteenistuse ja kutseliste päästemeeskondade vahel toimib raadioside võrgu vahendusel, samuti on raadiosidevahendid jagatud vabatahtlikele päästeüksustele. Raadioside võimaldab üheaegse teabevahetuse erinevate osapoolte vahel. Tingimuseks on, et kõik üksused (sh dispetserteenistus) töötavad ühel raadioside kanalil. Analoograadioside võrgu kasutamine on toimepidevuse tagamise vaates turvaline, kuna haldajaks ja toimimise tagajaks on UERT. Samas on analoograadioside kasutamisel alati risk, et tundlik informatsioon jõuab kolmandate osapoolteni. Samuti on probleemiks see, et analoograadioside ei võimalda kasutada tänapäevaseid andmesidel baseeruvaid lahendusi, mis kiirendaksid ja lihtsustaksid osapoolte vahelist informatsioonivahetust. Üheks võimaluseks on **raadiosidevõrgu moderniseerimine ja üleminek digitaalsele raadiosidele**. See võimaldaks suure osa informatsioonivahetuse standardiseerimist ja automatiseerimist (nt olekusõnumid - väljasõit, kohalejõudmine, likvideerimine, vaba jms) ning uuendada ka alarmeerimissüsteemi, muutes selle töökindlamaks. Samuti on võimalik ühendada omavahel raadiosidevõrk ja infotehnoloogilised lahendused (nt GIS-lahendused, töös kasutatavad rakendused jms). Digitaalse raadiosidevõrgu planeerimisel tuleks arvestada vabatahtlike üksuste vajadusi. Digitaalse raadiosidevõrguga on võimalik liita nii operatiivteenistused (pääste, politsei, kiirabi, vabatahtlikud üksused), olulised avariiteenistused (nt gaas) kui ka strateegiliselt tähtsad kommertsettevõtted (nt energiaettevõtted).

Uue raadiosidevõrgu väljaarendamine on aja- ja ressursimahukas tegevus, mis nõuab üleriigilisi otsuseid. Samas on võimalik investeringuid hajutada pikemale perioodile ja arendada järk-järgult (Eestis ehitati raadiosidevõrk välja nelja aasta jooksul). Välja arendatud raadiosidevõrk on töökindlam ja võimaldab kiirendada abi osutamist elanikkonnale.

8. Väljaõpe

Hetkeolukord

Avariipäästetööde ja esmaste tulekustutustöödega tegelevate vabatahtlike päästjate väljaõpe viiakse läbi UERTi koolituskeskuses. KOVID ja ettevõtted, kes omavad oma päästeüksuseid, saavad vajadusel kasutada UERTi koolituskeskuse teenust (st osta õpet koolilt). Vabatahtlike päästjate väljaõpe kestab 140 tundi, mis on neli nädalat (üks kuu). Praktiline õpe viiakse läbi lähima komando juures (2018. a koolitati piirkonnas välja 32 lepingulistel alustel töötavat vabatahtlikku päästjat). Vabatahtlike päästjate väljaõpe on sisult sarnane professionaalse päästja väljaõppele, kuna päästetöödel osalemisele esitatavad nõuded on samad, mis professionaalsetele päästjatele.

Tuleviku võimalused

1. **Päästeala vabatahtlike koolituse korraldamist, sh koolituse kestust ja õppemetoodikaid** (nt e-õppe sisseviimine – loengud, videod jms), on otstarbekas **arenda lähtuvalt vabatahtlike poolt osutatavatest teenustest** (nt ennetustegevus, avariipäästetöö, esmane tulekustutustöö⁸, suitsusukeldumine jms). Erinevate teenuste osutamisel võib ka läbiviidav õpe olla erineva mahu ja sisuga (nt ennetustegevuse puhul võib piirduda teooria õppega).
2. Üheks võimaluseks vähendada UERTi õppekeskuse koormatust vabatahtlike koolitamisel on **töötada välja koolituspõhimõtted ja –süsteem, mille alusel saavad vabatahtlike päästjate koolitamisega tegeleda selleks ettevalmistatud vabatahtlikud päästeala koolitajad**. See annab võimaluse suurendada koolitatud vabatahtlike hulka. Tulevikus võib kaaluda vabatahtlike päästjate esmase koolituse läbiviimise, kas osaliselt või täies mahus, üle andmist vabatahtlikule päästeseltsingule või ühingule).
3. **Vabatahtlikult koolitavate koolitajate toetamiseks** koolituse läbiviimisel on otstarbekas **välja töötada vabatahtlike koolitamise läbiviimist toetav motivatsioonisüsteem**.

⁸ Eestis on I koolitusaste 34 tundi, millest 28 tundi on e-õpe ja 6 tundi praktiline õpe.

9. Varad

Hetkeolukord

Vabatahtlikud päästjad vajavad tööülesannete täitmiseks riigipoolset toetust. Päästeala vabatahtlike tegevus hõlmab erinevaid tegevusi ja selleks on vaja kohandatud ruume (nt kontoriruum või depoo), isikukaitsevarustust, päästeautosid, sidevahendeid, spetsiifilist tehnikat jms. Dnipros ja Dnipropetrovski oblastis on munitsipaalteenuste baasil vabatahtlike tegevus toetatud KOVi kaudu, hooned ja varustuse tagab KOV oma vahenditest. Päästetehnika pärineb üldjuhul UERTilt ning on UERTi jaoks enam mittevajalik. Tehnika on remonditud ja töökorras, et sündmuse või õnnetuse korral oleks võimalik abivajajateni jõuda ning päästetöid teostada. Kuna riik ei saa võõrandada päästetehnikat kolmandatele osapooltele ja selle omandivorm muutuda ei tohi, siis kehtiva praktika kohaselt antakse vana päästeauto kokkulepitud summa eest KOVile rendile. Sel juhul kannavad seadmete tehnilise hoolduse kulud üürijad ehk KOV.

Tuleviku võimalused

1. Vabatahtlike süsteemseks ja järjepidevaks toetamiseks on üheks võimaluseks **päästeala vabatahtlike ühenduste varade kaardistamine** vastutava ametkonna (nt UERTi, KOVi) poolt koostöös vabatahtlike esindajatega. Väljaselgitatud vabatahtlike päästetehnika ja -varustuse vajadus võimaldab **välja töötada tegevuskava vabatahtlike päästetehnika ja –varustuse olukorra parandamiseks**. Arvesse tuleks võtta juba vabatahtlikel endil ja lähimatel kutselistel päästekomandodel olemasolevat tehnikat, piirkondlikke eripärasid ning reaalseid vajadusi.
2. Vabatahtlike süsteemsemaks ja jätkusuutlikuks toetamiseks on otstarbekas **seadustada riigivara** (päästeautod, isikukaitsevarustus jms) **sihtotstarbeline tasuta kasutusse andmine või võõrandamine päästeala vabatahtlikele organisatsioonidele**, mille peamiseks tegevusalaks on päästet abistava vabatahtliku tegevuse arendamine, ennetustöö ning päästetöödel osalemine.
3. **Vabatahtlike päästjatele isikukaitsevarustuse soetamisel tuleks võimalusel arvestada sellega, et Euroopa Liidus on kasutusel standardid**, millelele isikukaitsevahendid peavad vastama (vt lisa 4).

10. Kommunikatsioon

Hetkeolukord

UERTi territoriaalvalitsuses on kommunikatsioon nii tava- kui ka sotsiaalmeedias hästi läbi mõeldud. Kasutatakse erinevaid kanaleid oma sõnumite edastamiseks, mis on elanikkonnale ka hästi nähtavad. Kuna päästeala vabatahtlike tegevus ei ole õigusaktidega reguleeritud ega ka riiklikes arengukavades sätestatud, siis tegeleb vabatahtlike kommunikatsiooniga kas UERT või KOV. Vabatahtliku komando loomise jaoks Taromskoje piirkonda tehakse elanikkonna informeerimiseks kommunikatsiooniplaan.

Tuleviku võimalused

Päästeala vabatahtlike kommunikatsioon on suunatud inimeste huvi suurendamiseks kogukonna turvalisuse vastu ning vabatahtlikkus populariseeriseks.

Vabatahtlikkuse populariseerimiseks kogukonnas on asjakohane tegevusplaani koostamine ning kokkuleppimine, millele kommunikatsioon keskendutakse (nt eeskujude toomine vabatahtlike seast, erivõimekusega päästekomandode esiletoomine/tutvustamine, osalemine päästetöödel, tuunustamine jne). Tegevusplaanis on võimalik kokku leppida ka järgnevas:

- a. kommunikatsioonitegevuste läbiviimine, jõudmaks võimalikult paljude sihtrühmade ja inimesteni;
- b. selleks, et päästeala vabatahtlike puudutav kommunikatsioon oleks ühtne, on otstarbekas formuleerida peamised sõnumid ning võimalusel valmistada ette taust ja faktid selleks, et ei tekiks avalikku ruumi erinevat infot erinevatest allikatest (nt mõõdikutele tuginevad andmed - vabatahtlike arv, komandode arv, väljasõitude arv jne).

11. Vabatahtliku päästesüsteemi toime ja selle arengu hindamine (mõõdikud)

Hetkeolukord

Vabatahtliku tegevuse arendamisega seotud eesmärkide saavutamiseks on vaja tegevust süsteemselt juhtida. Selleks, et aru saada, kas eesmärgi poole liigutakse, on hea tulemust võimalikult objektiivselt hinnata. Selleks on otstarbekas võtta kasutusele mõõdikute süsteem, mis võimaldab juhtidel saada toimunust tagasisidet, võrrelda saadud tulemusi seotud eesmärgiga ja seada tulevikueesmäärke. Kuna päästeala vabatahtlikkuse areng on eelkõige seotud seadusandliku baasi muutmise vajadusega, siis käesoleval hetkel tulemuste hindamist veel läbi ei viida.

Tuleviku võimalused

Võtta kasutusele hindamissüsteem, mis põhineb asjakohastel mõõdikutel, et hinnata vabatahtliku päästesüsteemi arengut ja toimet. Süsteem peab hõlmama mõõdikuid nii piirkonna (tulevikus ka riigi) kui ka iga komando tasandil.

Eestis on vabatahtlike päästetegevuste hindamiseks ja süsteemi arengu seireks kasutusele võetud mõõdikute süsteem, milles kasutatakse näiteks järgnevaid mõõdikuid:

- sõlmitud lepingute arv päästekomandodega (nt võib olla määratud sihttase ja soovitud tase);
- sõlmitud lepingute arv abikaugete piirkondade vabatahtlike päästekomandoga;
- sõlmitud lepingute arv füüsiliste isikutega;
- vabatahtlike päästjate arv;
- ennetustegevuses osalenud inimeste arv;
- koolituse läbinud inimeste arv, kes võivad osaleda iseseisval päästetööl;
- lihtsamates päästeoperatsioonides ja/või tulekustutuses osalenud vabatahtlike koguarv;
- töötatud tundide arv;
- läbi viidud ennetusürituste arv;
- väljasõitude hulk;
- sündmustele reageerimine keskmine aeg (komando põhine);
- keskmine sündmuskohal töötamise aeg.

Kokkuvõte

Dnipropetrovski oblastis on tehtud vabatahtlike päästjate süsteemi loomiseks esimesed olulised sammud. Nii on näiteks loodud komandod, kellele on eraldatud vajalikud ruumid ning tehnika. Komandod on loodud koostöös KOViga ja komplekteeritud või komplekteerimisel päästealase väljaõppe saanud teenistujatega. Komandode töösse on plaanis laasata vabatahtluse alusel tegutsevaid isikuid.

Vabatahtliku süsteemi loomine ja käivitamine aitab UERTil olemasolevate ressursside baasil suurendada valmisolekut suurematele kriisidele reageerimiseks ning vähendada olemasoleva komandovõrgu koormatust lihtsamatele juhtumitele reageerimisel. Vabatahtlike osalemine ennetustöödel ja päästetöödel suurendab UERTi nähtavust ning aitab kujundada turvalisemat ühiskonda teadlikumate kogukonnaliikmete kaudu. **Vabatahtlike päästjate süsteemi loomise järgselt on vajalik selle jätkuv edasiarendamine, riiklik ja süsteemne toetamine ning ühiskonnas vabatahtliku liikumise pidev populariseerimine. Neid eesmärke aitab käesolev dokument saavutada.**

Toimemudel on üles ehitatud lähtudes vabatahtlike päästjate süsteemi toimeprintsipiidest nagu peamised tegevussuunad ennetustöö ja päästeavariitööde ning tulekustutustööde läbivimisel, õiguskeskkond, organisatsioon, eelarve ja finantseerimine, personal, värbamine, töökorraldus ja informatsiooni liikumine, väljaõpe, varad, kommunikatsioon ning süsteemi toime ja selle arengu hindamine.

Toimemudeli koostamisel on kirjeldatud olemasolevat olukorda ning lisaks on välja toodud võimalikke erinevaid lahenduskäike tulevikuks, mis välistingimuste muutumisel ja vabatahtliku liikumise hoogustumisel on võimalik kasutusse võtta. Sel moel on võimalik, arendada terviklikku ja UERTi tööga tihedalt seotud vabatahtlike päästjate süsteemi.

Toimemudelis on vabatahtlike komandode UERTi töösse kaasamiseks välja toodud ühtlasi informatsioonivahetuse protsesside kirjeldused UERTi ja vabatahtlike komandode vahel ning vabatahtlikele komandodele mõeldud võimalikud sidetehnilised lahendused. Ilma sidevahendite kaudu korrastatud ja kokkulepitud informatsioonivahetuse protsessideta on pooltevaheline koostöö raskendatud ega toimi kriisioludes.

Toimemudeli näol on tegemist Dnipropetrovski oblasti vabatahtliku päästesüsteemi arendamise ja vabatahtlike UERTi töösse kaasamise põhimõtete kogumiga, mis võib soovi korral olla lähtekohaks edaspidiste tegevuste kavandamisel ning vajalike rakendusdokumentide väljatöötamisel. Samuti annab see sisendi vabatahtlust soodustavate muudatuste siseseviimisel õigusaktidesse, selgitades muudatuste vajalikkust seadusandja jaoks. Vabatahtliku tegevuse soodustamiseks on vaja riiklikke poliitikaid, poliitikakujundajate suuremat toetust ning vahendeid pääste vabatahtliku liikumise tõhusaks korraldamiseks oblastite tasandil.

Toimemudel on kasutatav ka muudes Ukraina oblastites ning seda kasutades on võimalik üles ehitada selline vabatahtlikega koos töötamise süsteem (sh UERTi ja vabatahtlike komandode võrgustik) nagu Ukraina oludesse sobib. Toimemudeli põhimõtteid on võimalik kasutada vabatahtlike päästjate süsteemi loomisel ja arendamisel ka teistes riikides.

Lisad

Lisa 1. Eesti vabatahtlike toimimise printsiibid⁹

Eesti pindala	45 227 km ²
Elanike üldarv	1,3 mln
Kutseliste päästjate arv	1667
Vabatahtlike arv (reageeriv+ennetus)	2100
Kutseliste komandode arv	72
Vabatahtlike komandode arv	117
Osalise tööajaga kutseliste päästjate arv	-
Seadused, mis reguleerivad vabatahtliku pääste tegevuse korraldust	Eesti päästeseadus vene keeles ja ukraina keelde tõlgitud muud vabatahtliku pääste tegevust puudutavad õigus- ja haldusdokumendid on edastatud Dnipropetrovski Eriolukordade Riiklikule Teenistusele
Varasem pension	Ei
Sotsiaalsed garantiid (õnnetusjuhtumi või elukindlustus)	Riik ei kindlusta kutselisi ega vabatahtlikke kindlustusseltside kaudu vaid läbi päästeseaduse (vabatahtlikud) ja päästeteenistuse seaduse (kutselised). Päästjatele ja vabatahtlikele päästejatele laienevad kõik tööturumeetmed sh haigushüvitiste meetmed
Hüvitised tööõnnetuse puhul	Hetkel ainult kutselised päästjad, planeeritakse hüvitise saamist laiendada ka vabatahtlikele päästjatele
Finantsallikad	Riik, KOV, ettevõtjad
Vabatahtliku päästja suhe tööandjaga	Kokkulepe sh suuline kokkulepe, kas ja kui suures ulatuses on võimalik põhitöö ajast vabatahtliku tegevusega tegeleda
Leping vabatahtliku pääste üksuse ja riigi/KOVi vahel vabatahtliku pääste- ja ennetustöö osalemiseks. Sätestatakse poolte kohustused ja vastutus	Jah
Töötasu	Ei, motiveerimiseks – tänukirjad, meened, medalid

⁹ Siseministeerium. (2013). *Riiklikud suunad vabatahtliku pääste arengus 2013-2016*.

https://www.siseministeerium.ee/sites/default/files/dokumendid/Vabatahtlikud/riiklikud_suunad_vabatahtliku_paaste_arengu.pdf (pääste vabatahtlike puudutav info korrigeeritud 20.04.2020 seisuga ja lisatud andmevälju).

Lisa 2. Eesti päästeala vabatahtlike tegutsemisvormid

Organisatsioon/isik	Üksuste/liikmete arv	Organisatsiooni tüüp /lepingud	Tegutsemisvaldkond
<p>Reservpäästerühm (RPR)</p> <p>1. Põhja-Eesti RPR</p> <p>2. Lääne-Eesti RPR</p> <p>3. Virumaa RPR</p>	<p>3 üksust</p> <p>Põhja-Eesti RPR: 139 liiget</p> <p>Lääne-Eesti RPR: 13 liiget</p> <p>Virumaa RPR: 35 liiget</p>	<p>Mittetulundusühing</p> <p>Leping Eesti Päästeametiga</p> <p>Lisaks erinevad koostöölepingud Politsei- ja Piirivalveametiga (otsing töödeks, merepäästeks), KOViga jne.</p> <p>Lääne RPR tegeleb Eesti Päästeameti lepingu kohaselt vaid ennetustööga. Lisaks neil leping Eesti Päästeameti merepääste tegevuste osas</p>	<p>Ühised valved kutseliste päästjate juures, päästetööd</p> <p>Otsingu ja päästetööd koertega sh politsei abistamine</p> <p>Koostöös KOViga suveperioodil esmase tulekustutus-, korrakaitse ja esmaabi andmise tagamine Aegna saarel</p> <p>Ennetustegevus</p>
<p>Selts või ühing</p>	<p>117 vabatahtlikku komandot (96 MTÜd) ja 1520 vabatahtlikku. 96 MTÜst 10 MTÜd haldavad 2 või enam komandot</p>	<p>Mittetulundusühing</p> <p>Leping Eesti Päästeametiga</p>	<p>Iseseisvad päästetööd (nt kulupõlengud, väiksemad metsa-maastikupõlengud, prügikasti põlengud)</p> <p>Esmane reageeriija päästetöödele sh tulekahjud, liiklusavariid jms</p> <p>Ennetustegevus</p>

<p>KOV</p>	<p>8 komandot</p> <p>KOV-i palgal on komandopealikud (8 inimest), ülejäänud meeskond koosneb vabatahtlikest päästjatest - kokku 78 vabatahtlikku</p>	<p>KOVil on leping Eesti Päästeametiga</p> <p>Vabatahtlikel päästjatel on leping KOViga</p>	<p>Iseseisvad päästetööd (nt kulupõlengud, väiksemad metsa-maastikupõlengud, prügikasti põlengud)</p> <p>Esmane reageerija päästetöödele sh tulekahjud, liiklusavariid jms</p> <p>Ennetustegevus</p>
<p>Partner-organisatsioonid</p>	<p>29 erinevas vormis organisatsioonid (MTÜ, äriühing jne) kes tegelevad Eesti Päästeameti partnerina ennetustööga. 150 vabatahtlikku</p>	<p>Leping Eesti Päästeametiga</p>	<p>Ennetustegevus</p>
<p>Füüsilised isikud, kes on koondunud ühisvalvetesse kutseliste komandode juures</p>	<p>169 vabatahtlikku päästjat</p>	<p>Sõlmitud hea tahte kokkulepe Eesti Päästeameti ja isiku vahel</p>	<p>Päästetööd</p> <p>Ennetustegevus</p>

Lisa 3. Eesti vabatahtlikuks päästjaks saamine, tegutsemine ja staatusest vabastamine¹⁰

Õigusakt	Päästeseadus
Nõuded isikule	Vähemalt 18-aastane, vastab kutsesobivuse nõuetele
Eeldused, välistused	Keelatud on võtta isikuid, kes on piiratud teovõimega, sõltuvus- või psüühikahäirega, puudega (puudega inimesi nt füüsiline puue võib võtta nt ennetust tegema)
Nõuded isikuomadustele	Pingetaluvus, meeskonnatöö oskus, ausus, kohusetundlikkus, otsustus- ja vastutusvõimelisus, suhtlemisoskus
Nõuded füüsilisele ettevalmistusele	Peab tagama päästesündmuse lahendamise ülesannete nõuetekohase täitmise; eriväljaõpet nõudvatel ülesannetel kohalduvad päästjale kehtestatud nõuded
Tervisekontroll	Vabatahtlik tõendab oma tervise seisundit kehtiva mootorsõidukijuhi tervisetõendiga. Järgmine kontroll siis kui olemasolev tõend aegub. Maksimaalne aeg on 10 aastat, kuid perearst võib teha otsuse ka lühema aja peale
Väljaõpe	2-astmeline: I aste 34 tundi koolitust, II aste 36 tundi koolitust
Kandideerimisel esitatavad dokumendid	Kirjalik taotlus, isikut tõendava dokumendi koopia, tervisetõend, 2 fotot. Isikul tuleb esitada ainult taotlus – Eesti Päästeamet saab kõik dokumendid isiku kohta sh fotod kätte läbi e-riigi web-keskkonna. Peab olema läbitud e-keskkonnas I-astme õpe
Kulude hüvitamine	Eesti Päästeamet võib hüvitada transpordi-, side- ja muud päästetööl või ennetustööl osalemisega kaasnevad vajalikud kulud
Sotsiaalsed tagatised	Päästetööl osaleva vabatahtliku päästja hukkumise, päästetööl saadud vigastuse või haigestumise korral
Staatusest vabastamine	Vabatahtliku päästja algatusel, tingimustele mittevastavusel, sobimatu käitumise korral

¹⁰ Siseministeerium. (2013). *Riiklikud suunad vabatahtliku pääste arengus 2013-2016*.

https://www.siseministeerium.ee/sites/default/files/dokumendid/Vabatahtlikud/riiklikud_suunad_vabatahtliku_paaste_arengu.pdf (pääste vabatahtlike puudutav info korrigeeritud 20.04.2020 seisuga).

Lisa 4. Euroopa Liidu standardid isikukaitsevarustusele¹¹

1. Kustutusriietuse standardid: EN 469:2006 ja EVS-EN ISO 13688:2013
2. Saabaste standard: EN ISO 15090:2012
3. Tuletõrjekinnaste standard: EN 659:2003 + A1:2008, EN 388:2016+ A1:2018, EN 407:2004 ja EN 420:2003+A1:2009
4. Päästekinnaste standard: EN 388:2016+A1:2018 ja EN 420:2003+A1:2009
5. Kiivrite standard: EN 443:2008, EVS-EN 16471:2015 ja EVS-EN 16473:2015
6. Kiivrisuka standard: EN 13911:2017

¹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2016/425, 9. märts 2016, mis käsitleb isikukaitsevahendeid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 89/686/EMÜ, *Euroopa Liidu Teataja* L 81/51, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0425> (inglise keeles).